

30.4.2003

1873/4/02

**Ratkaisija:** Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

**Esittelijä:** Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Erkki Hännikäinen

## **KALLIOLOUHOKSEN VALVONTA JA ASIANMUKAISET LUPAMÄÄRÄYKSET (seloste)**

### **Kantelu**

A arvosteli sitä, että hänen naapurissaan sijaitsevalla louhoksella suoritettut räjäytykset olivat vaurioittaneet hänen omakotitaloaan. A:n mukaan kunnan ympäristöviraston virkamiehet olivat laiminlyöneet velvollisuutensa, kun louhoksen toimintaa ei ollut keskeytetty ja kun toimintaan myönnettyjä lupia ei ollut peruutettu. Lisäksi A arvosteli kihlakunnan poliisilaitosta ja kunnan palopäällikköä siitä, etteivät nämä ole keskeyttäneet louhostoimintaa ja että poliisi odotti ympäristöviranomaisilta virka-apuapuyntöä, jotta se puuttuisi toimintaan. A arvosteli myös sitä, että hänen tekemiänsä rikosilmoituksia maa-ainesrikkomuksesta ja kotirauhan rikkomisesta on tutkittu ainoastaan kotirauhan rikkomisena.

### **Apulaisoikeusasiamies Jääskeläisen päätös ja kannanotto**

Selvitysten mukaan louhosta oli kuitenkin valvottu paikan päällä enemmän kuin louhoksilla yleensä. Apulaisoikeusasiamies katsoi, etteivät ympäristö- ja poliisiviranomaiset ja kunnan palopäällikkö olleet menettäneet lainvastaisesti tai laiminlyöneet velvollisuuksiaan louhoksen valvonnassa.

Apulaisoikeusasiamies lausui kuitenkin lupamääräyksistä seuraavan.

"Mielestäni ei voi olla tarkoituksenmukaista, että ympäristöviranomaiset olisivat aina valvomassa louhoksella jokaista räjäytystä. Räjätysten tarkkailuun ja vahinkojen estämiseen liittyvät toimenpiteet ovat toiminnan harjoittajan vastuulle kuuluvia asioita, joista mielestäni pitäisi tarvittavassa laajuudessa määrätä myös maa-ainesluvassa ja mahdollisesti tarvittavassa ympäristöluvassa.

Lupamääräyksiä voidaan antaa muun muassa riskianalyysin laadinnasta, raja-arvojen määrittämisestä tärinälle ja tärinämittausten suorittamisesta, räjäytyksistä ilmoittamisesta valvontaviranomaisille ja haittaa kärsiville naapureille sekä katselmuksien suorittamisesta ennen ja jälkeen räjäytysten. Näissä tehtävissä voidaan määrätä käytettäväksi puolueetonta asiantuntijaa. Maa-ainesluvassa asetetut lupamääräykset eivät kuitenkaan maa-aineslain 11 §:n 3 momentin mukaan saa aiheuttaa luvan saajalle sellaista vahinkoa tai haittaa, jota on pidettävä hankkeen laajuuteen ja hänen saamaansa hyötyyn nähden kohtuuttomana.

Turun hovioikeus on katsonut 24.6.2002 antamassaan tuomiossa, että A on näyttänyt, että hänen omaisuudelleen on räjäytyksen aikaan aiheutunut vahinkoa, jonka vastaajat eivät ole näyttäneet aiheutuneen muusta syyistä kuin räjäytyksestä". A:n ongelmana on kuitenkin yleensä ollut se, ettei hän ole voinut näyttää, että räjäytyksen aikaan olisi aiheutunut vahinkoa hänen omaisuudelleen. Katselmuksen suorittaminen ennen ja jälkeen räjäytyksen olisi ilmeisesti selkiinnyttänyt tilannetta tässä suhteessa.

Maa-aineslupan lupamääräys nro 8 kieltää vaaran ja vahingon aiheuttamisen naapurikiinteistöille, mutta lupamääräys ei lähinnä informatiivisena lainkaan määrittele tarvittavia toimenpiteitä. Käytännössä se, mihin toimenpiteisiin vahinkojen estämiseksi ja räjäytysten vaikutusten tarkkailemiseksi ryhdytään, on jäänyt räjähdysainelainsäädännön asettamien vaatimusten varaan ja muutoin täysin toiminnan harjoittajan ja hänen urakoitsijansa harkintaan.

Ympäristölautakunnan 15.12.1998 myöntämä maa-aineslupa on korkeimman hallinto-oikeuden päätös 27.12.2001 huomioon ottaen sinänsä lainmukainen, mutta mahdollisesti syntyneet vahingot olisi ilmeisesti voitu välttää asianmukaisilla lupamääräyksillä tai ainakin niiden toteen näyttäminen ja tarvittaessa toimintaan puuttuminen olisi ollut helpommin suoritettavissa."

Maa-ainesrikkomuksia koskevan esitutkinnan toimittamatta jättämisen suhteen apulaisoikeusasiamiehellä ei ollut lopputuloksen osalta huomautettavaa. Hän lausui kuitenkin esitutkintaviranomaisen päätösten perusteluista seuraavan.

" - - - kihlakunnan poliisilaitos kirjasi A:n 27.10.2000 tekemän rikosilmoituksen johdosta ilmoituksen - - - maa-aineslain rikkomisesta ja kotirauhan rikkomisesta. Poliisi toimitti esitutkinnan vain kotirauhan rikkomisen osalta ja saattoi asian syyttäjälle syyteharkintaan. Syytä esitutkinnan toimittamatta jättämiseen maa-ainesrikkomuksen osalta ei ole A:lle hänen mukaansa ilmoitettu. Tutkijana toiminut rikosylikonstaapeli - - - on ilmoittanut selvityksessään, että maa-ainesrikkomusta ei tutkittu, koska tutkinnan aloittaminen edellyttää maa-aineslain 18 §:n mukaan valvontaviranomaisen tekemää ilmoitusta syyttäjälle.

A on sittemmin tehnyt lukuisia rikosilmoituksia uusista maa-aineslain rikkomisista, jolloin asianomainen tutkinnanjohtaja on tehnyt nimenomaisen päätöksen jättää esitutkinta toimittamatta edellä mainitulla perusteella.

Maa-aineslain 17 §:n 2 momentissa tarkoitettu maa-ainesrikkomus on kuitenkin virallisen syytteen alainen rikos eikä esitutkinnan toimittaminen edellytä, että valvontaviranomainen on maa-aineslain 18 §:n mukaisesti ilmoittanut siitä syyttäjälle. Mainittu lainkohta koskee vain valvontaviranomaisen velvollisuuksia.

Poliisin tulee siten esitutkintalain 2 §:n mukaisesti toimittaa esitutkinta myös maa-ainesrikkomuksen osalta, jos asiassa on syytä epäillä, että rikos on tehty. Muussa tapauksessa tutkinnanjohtajan tulee tehdä päätös, ettei esitutkintaa toimiteta maa-ainesrikkomuksen osalta. Esitutkintalain 43 §:n mukaan päätöksestä on ilmoitettava asianomistajalle, jollei sitä ole pidettävä

tarpeettomana. Ilmoitusvelvollisuus ei siis ole ehdoton, vaan ilmoittaminen on tutkinnanjohtajan harkinnassa."

Apulaisoikeusasiamies kiinnitti kaupungin ympäristölautakunnan huomiota siihen, mitä hän oli yllä esittänyt lupapäätöksiin liitettävistä ehdoista ja kihlakunnan poliisilaitoksen huomiota siihen, että esitutkinta epäilystä maanainesrikkomuksesta tulee toimittaa, jos on syytä epäillä, että rikos on tehty, vaikka valvontaviranomainen ei olisikaan ilmoittanut asiasta syyttäjälle.